

Comparing the Effectiveness of Imago-Therapy and Transactional Analysis in Improving Communication Skills, Conflict Resolution and Rejection Sensitivity of Couples Referred to Masjed Soleiman Counseling Centers

Massoumeh Jalili¹, Zahra Eftekhari Saadi², Reza Pasha³, Parviz Asgari⁴, Fariba Hafezi⁵

1. PhD Student, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran
2. Assistant Professor, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran
3. Associate Professor, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran
4. Associate Professor, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran
5. Assistant Professor, Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

ABSTRACT

The article is taken from a doctoral dissertation

Received: 10/02/1400 - Accepted: 12/02/1401

Aim: The purpose of this study was to compare the effectiveness of Imago-Therapy and Transactional Analysis in improving communication skills, conflict resolution, and rejection sensitivity of couples referred to Masjed Soleiman counseling centers. **Methods:** The method of this experimental study was pre-test and post-test, with follow-up, on an experimental and control groups. The statistical population of this study included all couples who referred to Masjed Soleiman counseling centers in 2019. Four counseling centers were selected randomly from the statistical population, and then 20 couples (40 persons) were randomly assigned into two experimental groups (10 couples for each group). Experimental groups were trained for ten 1.5 hour sessions. To collect the data, Quinn Dam Communication Skills Questionnaire, Rejection Sensitivity Questionnaire (RSQ), and Marital Conflict Questionnaire (MCQ) were used. Multivariate repeated measures analysis of variance was used to analyze the data. **Findings:** The results of the analysis showed that Transactional Analysis was more effective on the variables of communication skills, conflict resolution and rejection sensitivity than imago-therapy ($P < 0.05$). **Conclusion:** According to the findings of this study, it can be said that imago-therapy and transactional analysis effective on communication skills, conflict resolution, and rejection sensitivity of couples, but transactional analysis was more effective than imago-therapy.

Keywords: Imago-therapy, transactional analysis, communication skills, conflict resolution, rejection sensitivity, couples

مقایسه اثربخشی روش‌های تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی بر بهبود مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین شهرستان مسجد سلیمان

معصومه جلیلی^۱، زهرا افتخاری صعادی^۲، رضا پاشا^۳، پرویز عسگری^۴، فریبا حافظی^۵

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
  ۲. (نویسنده‌ی مسئول)، دکتری روان‌شناسی، استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. (eftekharsaadi@yahoo.com)
  ۳. دکتری روان‌شناسی، دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
  ۴. دکتری روان‌شناسی، دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
  ۵. دکتری روان‌شناسی، استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
- (صفحات ۱۰۳-۱۲۳)

چکیده

مقاله مستخرج از رساله دکتری می‌باشد

هدف: هدف از این پژوهش مقایسه اثربخشی روش‌های تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی بر بهبود مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین شهرستان مسجد سلیمان بود. **روش پژوهش:** روش این پژوهش آزمایشی، با طرح پیش‌آزمون، پس‌آزمون با گروه کنترل و پیگیری بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره مسجد سلیمان در سال ۱۳۹۸ بود. از بین جامعه آماری ابتدا به روش نمونه‌گیری تصادفی ۴ مرکز مشاوره انتخاب، و در ادامه تعداد ۲۰ زوج (۴۰ نفر) از این مراکز به روش تصادفی در قالب سه گروه آزمایش و کنترل گمارش شدند (۱۰ زوج برای هر گروه). گروه‌های آزمایش به مدت ۱۰ جلسه یک ساعت و نیمه تحت آموزش قرار گرفتند، اما گروه کنترل آموزشی را دریافت نکردند. به منظور جمع‌آوری داده‌های پژوهش از پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی کوپین دام، پرسشنامه استاندارد حساسیت به طرد (RSQ) و پرسشنامه تعارض زناشویی (MCQ) استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر چند متغیره استفاده شد. **یافته‌های پژوهش:** نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش نشان داد که روش تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی هر دو بر متغیرهای مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین اثر داشته است ($P < 0/05$). **نتیجه‌گیری:** نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که روش‌های تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی در بهبود مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین موثر است، با این حال روش تحلیل رفتار متقابل نسبت به ایماگوتراپی دارای اثربخشی بیشتری بود.

واژه‌های کلیدی: تحلیل رفتار متقابل، مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض، حساسیت به طرد، زوجین

مقدمه

ازدواج در مقایسه با سایر روابط انسانی بهترین فرصت برای تجربه خوشبختی، حمایت اجتماعی و صمیمیت است و افراد را به گونه‌ای به هم پیوند می‌دهد که در روابط دیگر میسر نیست (فاورز^۱، ۲۰۱۳). یکی از ابعاد رابطه بین همسران که در پیامد و محصول روابط زناشویی مهم است، سطح تعارضات موجود در روابط و چگونگی مدیریت سازنده و یا غیرسازنده است (اسنایدر و بالدراما- دوربین^۲، ۲۰۱۲). ۶۱ درصد افراد مطلقه تعارض بیش از حد را یکی از دلایل طلاق خویش گزارش کرده‌اند (امینی، ۱۳۹۴). در دیدگاه سیستمی، تعارض را ناشی از هرنوع تنازع بر سر تصاحب پایگاه و منابع قدرت در بین زوج‌ها می‌دانند (فتوحی، میکائیلی، عطادخت و همکاران، ۱۳۹۷). ارتباط زناشویی هسته مرکزی نظام خانواده و اختلال در آن به منزله تهدیدی جدی برای بقا و سلامت روان خانواده است (اشمیت، گلیمور و اسپاک^۳، ۲۰۱۷). تحقیقات در مورد زوجین مؤید این امر است که تقریباً ۱۰ تا ۱۵ درصد از افراد متأهل، مرتباً مشکلات ارتباطی مهمی را گزارش می‌کنند (دی لونگیس و زیکر^۴، ۲۰۱۷). بلانچارد^۵ (۲۰۰۸) در پژوهشی نشان داد که الگوهای ارتباطی و حل مساله ضعیف، پیش‌زمینه‌ی تعارض زناشویی است. اما هنگامی که زوجها با یکدیگر زندگی صمیمانه را آغاز می‌کنند، هرکدام با مجموعه‌ای از رؤیاهای و انتظارات وارد رابطه می‌شوند و هنگامی که این رؤیاهای و انتظارات با تنبیه، تجارب استرس‌زا و ناسازگاری جایگزین شوند، رابطه زناشویی دچار زیان شده و سرانجام به دلزدگی و حساسیت به طرد^۶ منتهی می‌گردد (صفی پوریان، قدمی، خاکپور، سودانی و مهرآفرید، ۱۳۹۵). این ویژگی در مردان با رفتارهای

1. Fowers, B.
2. Snyder, B. Balderram, F. & Durbin, D. H.
3. Schmidt, C. & Gelhert, N.
4. DeLongis, A. Zwicker, A.
5. Blanchard, V.
6. Rejection Sensitivity

کنترل‌کننده و حسادت آمیز آنان نسبت به همسرانشان و در زنان با بیان جملات منفی و انتقادگری بیشتر نسبت به شوهرانشان همراه است و بر طبق تحقیقات، زوجینی که حساسیت به طرد بالایی دارند به احتمال بیشتری در روابط خود شکست می‌خورند (خوشکام، ۱۳۹۱).

حساسیت به عنوان به عنوان یکی از طرحواره‌های ناسازگار اولیه، سبب می‌شود افراد رفتارهای خود را بسیار منفی‌تر از دیگران تفسیر کنند. این سوگیری در تفسیر به صورت سوء تفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف شده، فرض‌های غلط، اهداف و انتظارات غیر واقع‌بینانه در بین زوجین تجلی پیدا می‌کند و این سوء برداشت، ادراک‌ها و ارزیابی‌های بعدی زندگی مشترک را تحت تاثیر قرار می‌دهد (نصوحی و ذاکری، ۱۳۹۶). اما با توجه به گزارش‌های اخیر که از افزایش میزان اختلاف‌های زناشویی، خشونت و حتی طلاق در کشور حکایت می‌کند، می‌توان به نقش و اهمیت پژوهش‌هایی که به ارائه راهکارهای مناسب در جهت بهبود مهارت‌های ارتباطی و حل تعارض و در نهایت بالا بردن آستانه تحمل زوجین منجر می‌گردد، پی برد. یکی از راهکارهای ارتقای ارتباط زوجین آموزش تحلیل رفتار متقابل^۱ (TA) است. تحلیل رفتار متقابل یکی از نظریاتی است که به روابط بین فردی، فرآیند حوادث زندگی و واکنش‌های متقابل افراد توجه بسیار داشته و در زمینه مسائل بین فردی راهکارهای کاربردی ارائه داده است (سیوکار و پیروت^۲، ۲۰۱۱). در واقع تحلیل رفتار متقابل نظریه‌ای است مبتنی بر این تصور که بخش عمده‌ای از عمر در تبادل‌ها و تعامل‌های بین فردی می‌گذرد (دانشمند گل‌آینه و احتشام زاده، ۱۳۹۷). زوج درمانی با رویکرد تحلیل رفتار متقابل به گونه‌ای طراحی شده است که علاوه بر بهبود رابطه زناشویی زوجین، باعث رشد فردی هر چه بیشتر برای هر یک از طرفین به تنهایی نیز می‌گردد (جانسون^۳، ۲۰۱۱). اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل در بهبود مسائل و

---

1. Transactional Analysis
2. Ciucur, D. & Pirvut, A
3. Johnsson., R

مشکلات زوجین در چندین پژوهش گزارش شده است. از جمله: پژوهش دربانی، فرخ زاد و لطفی کاشانی (۱۳۹۷) حاکی از اثربخشی مداخله تحلیل رفتار متقابل در تعارضات کلامی؛ پژوهش صدیقی، مک وند حسینی، قنبری هاشم آباد (۱۳۹۵) نشان دادن که گروه درمانی تحلیل رفتار متقابل، در افزایش الگوهای ارتباطی سازنده‌ی زوج‌ها مؤثر است. اسلاویک، کارلسون و اسپری^۱ (۲۰۰۷) در پژوهش خود دریافتند روش تحلیل رفتار متقابل نسبت به شناخت درمانگری به زندگی زناشویی مؤثرتر زوج‌های با شخصیت منفعل منتهی می‌گردد. دیگر روش آموزشی مورد استفاده در این پژوهش به منظور بهبود مؤلفه‌های روان‌شناختی زوجین ایماگوتراپی^۲ است. زوج درمانی ایماگوتراپی فرایندی است که ضمن دادن آگاهی و اطلاعات به زوج‌ها آموزش می‌دهد تا از جنبه‌های ناخودآگاه روابط خود آگاه شوند و به جای حل سطحی تعارضات، آنها را به صورت ریشه‌ای بررسی و حل نمایند (هندریکس، هانت، لوکات و همکاران^۳، ۲۰۱۵).

هندریکس^۴ (۲۰۰۶) بوجودآورنده ایماگوتراپی معتقد است که فرآیند ایماگو شامل متعهد و مقید کردن افراد به درک صدمات روحی خود و همسرشان برای یادگیری مهارت‌های جدید و تعبیر رفتارهای رنج‌آور و زیان‌بخش است، آن‌هم در مسیری که در آن افراد نیازهای همسرشان را برآورده می‌کنند و تکه‌های گم و انکار شده از وجودشان را دوباره به وجود خود باز گردانده تا به این ترتیب به تکامل روحی و معنوی برسند. نتایج پژوهش‌های مختلف نشانگر کارایی آن در بهبود مؤلفه‌های روان‌شناختی زوجین دارای تعارضات و نارضایتی زناشویی است. فاطمی، کربلایی محمد میگونی و کاکاوند (۱۳۹۵) در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که تصویرسازی ارتباطی (ایماگوتراپی) به زوجین، به واسطه‌ی افزایش به کارگیری الگوهای سالم ارتباطی و کاهش الگوهای مخرب؛ به افزایش صمیمیت زناشویی منجر می‌شود. پژوهش منصوریان و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که

-
1. Slavik, S. Carlson, H. Sperry, L
  2. Imago Therapy
  3. Hendrix, S. Hunt, H. Luquet, D. & Carlson, L
  4. Hendrix, H

ایماگوتراپی نسبت به زوج درمانی هیجان مدار، در افزایش بهزیستی روان‌شناختی زوجین ناسازگار و درگیر خیانت موثرتر بوده است. مورو، هالیمن و لوکات^۱ (۲۰۱۶) در پژوهش خود نشان دادند که ایماگوتراپی در بهبود همدلی زوجین موثر است. در پژوهشی رحیمی خوراسگانی (۱۳۹۴) به این نتیجه دست یافت که اجرای ایماگوتراپی سطح صمیمیت و عشق ورزی زوجین را افزایش می‌دهد. در پژوهشی گیهلرت^۲ و همکاران (۲۰۱۷) گزارش کردند که زوج درمانی ایماگوتراپی باعث افزایش رضایت، صمیمیت و سازگاری زناشویی و کاهش دلزدگی و تعارضات زناشویی شد.

افزایش روزافزون تعارض‌های زناشویی در دنیای معاصر و خطر بروز جدایی و اثر منفی آن بر سلامت روانی زوجین و فرزندان آنان، موجب شده است تا درمانگران نظریه‌ها و طرح‌هایی را برای کمک به زوجین دچار تعارض ارائه دهند. از این رو، برای اصلاح و بهبود الگوهای ارتباطی و به مراتب حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین اثربخشی رویکردهای درمانی متعددی مورد بررسی قرار گرفته و هر رویکرد بر اساس تبیین‌های خاص خود روش‌های درمانی و آموزشی متفاوتی را پیشنهاد داده است. همچنین، توجه به این نکته که تاکنون پژوهشی به مقایسه اثربخشی روش‌های تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی بر بهبود مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین نپرداخته و تقریباً تمام پژوهش‌های پیشین به صورت تک بعدی به بررسی اثرات درمانی رویکردهای مختلف پرداخته‌اند، انجام چنین پژوهشی ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین با توجه به اینکه برآورد اثربخشی هر رویکرد مداخله‌ای نسبت به سایر رویکردهای درمانی به جهت کمک‌رسانی مؤثرتر به زوجین متعارض از جمله دغدغه‌های درمانگران است، لذا هدف اصلی این پژوهش، پاسخگویی به این سؤال بود که آیا بین اثربخشی مقایسه اثربخشی روش‌های تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی بر بهبود مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین تفاوت وجود دارد؟

1. Muro, L. Holliman, R. Luquet, W
2. Gehlert, N.C. Schmidt, C.D. Giegerich, V. Luquet, W

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل و پیگیری دو ماهه بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه افراد متاهل دارای اختلاف و مشکلات زناشویی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره مسجد سلیمان در سال ۱۳۹۸ بود. از بین مراکز مشاوره شهر مسجد سلیمان تعداد ۴ مرکز مشاوره به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند و در ادامه از بین تمامی زوجینی که به این مراکز مراجعه کردند تعداد ۳۰ زوج (۶۰ نفر) به روش تصادفی در قالب سه گروه آزمایش و کنترل گمارش شدند (۱۰ زوج برای هر گروه). قبل از اجرای جلسات درمانی از زوجین خواسته شد که به طور کامل به پرسشنامه‌های مهارت‌های ارتباطی، تعارض زناشویی و حساسیت به طرد پاسخ دهند. بعد از اتمام پیش‌آزمون، گروه‌های آزمایش به مدت ۱۰ جلسه یک ساعت و نیمه تحت آموزش قرار گرفتند، اما گروه کنترل آموزشی را دریافت نکردند. پس از پایان جلسات گروه درمانی، مجدداً آزمودنی‌های دوگروه آزمایش و کنترل پرسشنامه‌ها را تکمیل نموده و پس از گذشت دو ماه، مرحله پیگیری اجرا گردید. در پایان داده‌های بدست آمده با استفاده از نرم افزار SPSS و تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر چند متغیره مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ابزار پژوهش

پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی کوین دام (Queendom): پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی توسط کوین دام در سال ۲۰۰۴ تهیه شده است. این پرسشنامه برای سنجش مهارت‌های ارتباطی بزرگسالان ابداع شده است دارای ۳۴ گویه است که مهارت‌های ارتباطی را توصیف می‌کند. برای تکمیل آن پاسخگو باید هرگویه را بخواند و سپس میزان انطباق وضعیت فعلی خود را با محتوای آن بر روی یک طیف لیکرت پنج درجه‌ای از هرگز تا همیشه مشخص می‌کند. مهارت‌های ارتباطی فرعی که در این مقیاس مورد بررسی قرار می‌گیرند: شامل پنج مهارت گوش دادن، توانایی دریافت و ارسال پیام، بینش

نسبت به فرآیند ارتباط، کنترل عاطفی و ارتباط توأم با قاطعیت هستند. برای هرپاسخگو در هر یک از مهارت‌های پیش گفته که در قالب خرده‌آزمون‌هایی شامل تعداد متفاوتی از گویه‌ها مطرح شده اند نمره جداگانه‌ای محاسبه می‌شود. دامنه نمره محتمل برای هر فرد بین ۳۴ تا ۱۷۰ خواهد بود. البته باید خاطر نشان شود که برخی از عبارات به دلیل ماهیت و محتوای آن‌ها، در محاسبه نمره به صورت وارونه نمره‌گذاری می‌شوند. برای سنجش قابلیت اعتماد آزمون مهارت‌های ارتباطی، ابتدا با استفاده از روش آلفای کرونباخ، قابلیت اعتماد کل آزمون محاسبه شد که مقدار عددی آن برابر ۰/۶۹ و حاکی از همسانی درونی قابل قبول این آزمون بود. همچنین ضریب قابلیت اعتماد کل آزمون با استفاده از روی تنصیف برابر با ۰/۷۱ به دست آمد (حسین چاری و فداکار، ۱۳۸۹). ضریب پایایی در پژوهش حاضر با روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۶ به دست آمد.

پرسشنامه تعارض زناشویی (MCQ): این پرسشنامه توسط ثنایی، براتی و بوستانی پور (۱۳۸۷) ساخته شد. این پرسشنامه یک ابزار ۵۴ سئوالی است که هشت بعد از تعارضات زناشویی را می‌سنجد که عبارتند از: کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش‌های هیجانی، افزایش جلب حمایت فرزندان، افزایش رابطه‌ی فردی با خویشاوندان خود، کاهش رابطه‌ی خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان، جدا کردن امور مالی از یکدیگر، و کاهش ارتباط مؤثر. در این پرسشنامه برای هر سوال ۵ گزینه در نظر گرفته شده که به تناسب ۱ تا ۵ نمره به آنها اختصاص داده شده است؛ حداکثر نمره کل پرسشنامه ۲۷۰ و حداقل آن ۵۴ است. حداکثر نمره‌ی هر خرده‌مقیاس مساوی با تعداد سؤال‌های آن خرده‌مقیاس‌ها ضربدر ۵ است. در این ابزار نمره‌ی بیشتر به معنی تعارض بیشتر و نمره کمتر به معنی رابطه‌ی بهتر و تعارض کمتر است. آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه روی یک گروه ۲۷۰ نفری برابر با ۰/۹۶ به دست آمد (ثنایی، براتی و بوستانی پور (۱۳۸۷). در پژوهش حاضر ضریب اعتبار پرسشنامه از طریق روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ بدست آمد.

پرسشنامه حساسیت به طرد (RSQ): در این پرسشنامه که ساخته‌ی داوونی و فلدمن (۱۹۹۶) است، متغیر حساسیت به طرد با ۱۸ سؤال دو قسمتی (الف و ب) و براساس مقیاس لیکرتی شش درجه‌ای سنجش می‌شود. قسمت «الف» هر سؤال در مورد میزان اضطرابی است که در موقعیت مربوط به آن سؤال احساس می‌کند و قسمت «ب» احتمال دریافت پاسخ مثبت از طرف مقابل را ارزیابی می‌کند. برای مثال، یکی از سؤال‌ها از این قرار است: از دوست خود می‌خواهید که لطف بزرگی در حق شما می‌کند یا نه؟ (از ۱ اصلاً نگران نیستم تا ۶ خیلی نگرانم). قسمت دوم به این مربوط است که فرد چقدر احتمال می‌دهد دوستش با کمال میل چنین لطفی را انجام دهد (از ۱ «احتمال خیلی کمی دارد» تا ۶ «احتمال زیادی دارد»). داوونی و فلدمن (۱۹۹۶) میزان حساسیت به طرد را اینگونه به دست آوردند: ابتدا با کم کردن نمرات «انتظار پذیرش» در هر موقعیت (قسمت ب) از عدد ۷ «نمرات انتظار فرد» را محاسبه کردند. سپس در هر موقعیت، نمره‌ی انتظار طرد را در «درجه‌ی اضطراب» ضرب، سپس میانگین نمرات حاصل برای ۱۸ موقعیت را محاسبه کردند. خوشکام و همکاران (۱۳۹۳) ضریب پایایی این پرسشنامه را ۰/۸۳ به دست آوردند. در این پژوهش ضریب پایایی محاسبه شده برابر با ۰/۷۳ بود.

اصول جلسات مشاوره گروهی با رویکرد تحلیل رفتار متقابل (TA):

جلسه اول: جلسه اول شامل معرفی رهبر گروه، توضیح مختصری در رابطه با اهداف و قوانین گروه، و در خاتمه اخذ تعهد از اعضای گروه به منظور رعایت قوانین گروه و شرکت منظم در جلسات. **جلسه دوم:** در این جلسه نظریه تحلیل رفتار متقابل بطور کلی و البته مختصر و خلاصه برای اعضای بیان گردید و اعضای گروه توانستند آشنایی هر چند اندک با آن پیدا نمایند. **جلسه سوم:** در این جلسه ابعاد مختلف شخصیتی از نظراریک برن معرفی شد و اعضای به گروه‌های چند نفری تقسیم شدند و در کلاس به صورت گروهی به تمرین پرداخته شد. **جلسه چهارم:** در جلسه چهارم تکالیف جلسه قبل توسط اعضای و

رهبر گروه بصورت گروهی تمرین شد و یکی دیگر از حالت‌های من یعنی حالت "من کودکی" و کارکرد آن بطور کامل توضیح داده شد و تکلیف متناسب با آن ارائه گردید. جلسه پنجم: در این جلسه تکالیف جلسه قبل توسط اعضاء و رهبر گروه بصورت گروهی تمرین شد و حالت "من بالغ" و کارکرد آن برای اعضاء گروه توضیح داده شد و سه فاکتور اساسی برای تشخیص حالت‌های مختلف شخصیت در افراد دیگر نیز توضیح داده شد و تکلیف متناسب با آن ارائه شد. جلسه ششم: تمرین عملی حالت‌های مختلف من همراه با اعضاء گروه همچنین در این جلسه حالت‌های طرد و آلودگی بعنوان دو حالت آسیب‌زا در نظریه تحلیل رفتار متقابل توضیح داده شد و تکلیف مربوط به آن ارائه شد. جلسه هفتم: در این جلسه چهار موقعیت اساسی در زندگی از نظریه اریک برن (طرح‌های زندگی) برای اعضاء توضیح داده شد. جلسه هشتم: در این جلسه رابطه و انواع روابط از نظر تحلیل رفتار متقابل توضیح داده شد و رابطه مکمل و کاربرد آن بطور جداگانه و کامل تشریح گردید و تکالیف متناسب با آن ارائه شد. جلسه نهم: در این جلسه رابطه متقاطع در نظریه اریک برن توضیح داده شد و تکالیف متناسب با آن برای تمرین عملی ارائه گردید. جلسه دهم: در جلسه پایانی روابط سالم انسانی و چگونگی بر خود با والد و کودک در روابط توضیح داده شد و در نهایت اعضاء به همدیگر بازخورد دادند و از اعضاء خواسته شد که سعی نمایند روابط بالغانه را در موقعیت‌های مختلف زندگی حفظ نمایند سپس پس از آزمون توسط گروه اجرا شد.

جدول ۱. خلاصه جلسات آموزش ایماگوتراپی (مورو، هالمن و لوکات، ۲۰۱۶)

جلسه اول	بیان هدف تحقیق و انجام آزمون و انتخاب دو گروه آزمایش و گواه
جلسه دوم	معرفی خود و اعضاء و بیان اهداف تحقیق و بررسی دلایل جذب زن و مرد و بررسی ابتدائی نظریه تصویرسازی ارتباطی و انجام اولین تمرین به منظور بررسی تصویر ذهنی
جلسه سوم	بیان اصول تصویرسازی ارتباطی، مغز کهنه و نوودوران جنینی و در کل خلاصه‌ای از علت‌های عاشق شدن در دیدگاه تصویرسازی ارتباطی
جلسه چهارم	ریلکسیشن و رفتن به دوران کودکی به منظور شناخت تصویر ذهنی و انجام تمرینات

جلسه پنجم	صحبت درباره یاس‌های دوران کودکی به منظور شناخت کامل تر تصویر ذهنی و مرور بر ویژگی‌های همسرانشان
جلسه ششم	بررسی تصاویر ذهنی هر فرد و گفتگو در این باره
جلسه هفتم	ارایه فتون ارتباطی به منظور ایجاد روابطی با درک درست و صمیمانه
جلسه هشتم	انجام تمریناتی به منظور زندگی بهتر از جمله رمانتیک سازی مجدد
جلسه نهم	تمرین هدیه شگفت انگیز و تمرین تفریح به منظور صمیمیت بیشتر زوجین و صحبت راجع به نیازهای همسران آنها
جلسه دهم	بیان راهکارهایی به منظور ابراز خشم و کنترل آن و بیان آن به شیوه‌ای صحیح و صحبت راجع به یکپارچگی

یافته‌ها

در این بخش ابتدا داده‌های جمعیت شناختی به تفکیک گروه‌ها گزارش می‌شود. در جدول زیر سن، جنسیت و تحصیلات شرکت کنندگان به تفکیک دو گروه تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی آورده شده است.

جدول ۲. جنسیت، سن، تحصیلات و مدت ازدواج شرکت کنندگان به تفکیک گروه‌ها

اطلاعات دموگرافیک	تحلیل رفتار متقابل		ایماگوتراپی	Sig
	فراوانی	%		
جنسیت	زن	۱۰	۱۰	۹۹.۰
	مرد	۱۰	۱۰	
سن	۲۰ تا ۳۰ سال	۱۴	۱۳	۹۶.۰
	۳۱ تا ۴۰ سال	۴	۵	
	۴۱ تا ۵۰ سال	۲	۲	

اطلاعات دموگرافیک	تحلیل رفتار متقابل		Sig
	فراوانی	ایماگوترایی %۲ فراوانی	
تحصیلات	۶	۷	۳۱.۰
دیپلم و فوق دیپلم	۶	۷	۸۲.۰
کارشناسی	۱۱	۱۱	
کارشناسی ارشد	۳	۲	
مدت ازدواج	۴	۵	۵۱.۰
کمتر از ۵ سال	۴	۵	۷۰.۰
بین ۵ تا ۱۵ سال	۱۰	۱۳	
بیشتر از ۱۵ سال	۱۰	۲	

همانگونه که نتایج جدول و نمودارها نشان می‌دهد دو گروه در متغیرهای جنسیت، سن، تحصیلات و مدت ازدواج تقریباً همگن می‌باشند. نتایج آزمون خی دو نیز نشان می‌دهد تفاوت دو گروه از نظر جنسیت، سن، تحصیلات و مدت ازدواج معنادار نمی‌باشد ($p < 0.05$).

شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) نمرات مهارت‌های ارتباطی، تعارض زناشویی و حساسیت به طرد در گروه تحلیل رفتار متقابل و گروه ایماگوترایی در مراحل پیش آزمون و پس آزمون، در ادامه ارائه شده است.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار مهارت‌های ارتباطی، تعارض

زناشویی و حساسیت به طرد به تفکیک مرحله سنجش در گروه‌ها

گروه	متغیر	شاخص	پیش آزمون	پس آزمون	پیگیری
تحلیل رفتار متقابل	مهارت‌های ارتباطی	میانگین	۲۰.۹۳	۴۰.۱۲۴	۸۵.۱۲۱
		انحراف معیار	۰۵.۸	۲۸.۱۵	۵۳.۱۵
ایماگوترایی	مهارت‌های ارتباطی	میانگین	۱۰.۹۵	۵۰.۱۱۰	۶۰.۱۰۹
		انحراف معیار	۲۰.۱۶	۳۳.۱۲	۴۱.۱۳
تحلیل رفتار متقابل	تعارض زناشویی	میانگین	۸۰.۸۷	۲۰.۷۰	۶۰.۷۰
		انحراف معیار	۵۲.۸	۵۱.۸	۲۸.۱۰
ایماگوترایی	تعارض زناشویی	میانگین	۰۰.۸۵	۸۰.۷۷	۶۰.۸۰

گروه	متغیر	شاخص	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	پیگیری
تحلیل رفتار متقابل	حساسیت به طرد	انحراف معیار	۳۰.۸	۱۸.۷	۹۳.۸
		میانگین	۶۰.۷۴	۵۰.۶۱	۵۰.۶۰
ایماگوتراپی	حساسیت به طرد	انحراف معیار	۴۷.۹	۵۴.۷	۷۱.۶
		میانگین	۲۰.۷۳	۹۰.۶۶	۴۰.۶۹
		انحراف معیار	۱۰.۶	۰۹.۷	۱۶.۸

همچنان که ملاحظه می‌شود میانگین در دو گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون، نسبت به پیش‌آزمون تغییر نشان می‌دهد. براساس نتایج مندرج در جدول، می‌توان به این توصیف دست زد که تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی باعث کاهش تعارض زناشویی و حساسیت به طرد زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شده است. همچنین نتایج جدول نشان می‌دهد این کاهش در گروه تحلیل رفتار متقابل بیشتر بوده است. در بکارگیری روش‌های آماری پارامتریک، ابتدا باید مفروضات آزمون مورد تایید قرار بگیرد تا بتوان از آزمون مورد نظر استفاده کرد؛ بنابراین ابتدا مفروضات روش تحلیل واریانس مختلط «استقلال مشاهدات، نرمال بودن توزیع متغیر وابسته، همگنی واریانس‌ها، و آزمون کرویت» در گروه‌های مختلف مورد بررسی و تایید قرار گرفت. به منظور بررسی تاثیر روش‌های تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی بر نمرات مؤلفه‌های مهارت‌های ارتباطی، تعارض زناشویی و حساسیت به طرد زوجین در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری، از روش تحلیل واریانس مختلط (یک عامل درون‌آزمودنی‌ها و یک عامل بین‌آزمودنی‌ها) استفاده شد. مراحل سه‌گانه پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری به عنوان عامل درون‌آزمودنی و گروه بندی‌ها در دو گروه به عنوان یک عامل بین‌آزمودنی در نظر گرفته شدند. در این بخش ابتدا نتایج آزمون‌های چندمتغیری ارائه می‌شود.

جدول ۳. آزمون تحلیل واریانس چند متغیری نمرات ابعاد مهارت‌های ارتباطی، تعارض زناشویی و حساسیت به طرد زوجین در دو گروه تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی

شاخص آماری اثر	آزمون	ارزش	F	df فرضیه	df خطا	sig	ضریب ایما
بین گروهی	اثربخشی	۴۵.۰	۹۴.۹	۰۰.۳	۰۰.۳۶	۰۰۱.۰	۴۵.۰
	لامبدای ویلکس	۵۵.۰	۹۴.۹	۰۰.۳	۰۰.۳۶	۰۰۱.۰	۴۵.۰
	اثربخشی	۸۳.۰	۹۴.۹	۰۰.۳	۰۰.۳۶	۰۰۱.۰	۴۵.۰
	بزرگترین ریشه روی	۸۳.۰	۹۴.۹	۰۰.۳	۰۰.۳۶	۰۰۱.۰	۴۵.۰
درون گروهی	اثربخشی	۹۰.۰	۸۸.۵۰	۰۰.۶	۰۰.۳۳	۰۰۱.۰	۹۰.۰
	لامبدای ویلکس	۱۰.۰	۸۸.۵۰	۰۰.۶	۰۰.۳۳	۰۰۱.۰	۹۰.۰
	اثربخشی	۲۵.۹	۸۸.۵۰	۰۰.۶	۰۰.۳۳	۰۰۱.۰	۹۰.۰
	بزرگترین ریشه روی	۲۵.۹	۸۸.۵۰	۰۰.۶	۰۰.۳۳	۰۰۱.۰	۹۰.۰
تعامل گروه*تکرار اندازه گیری	اثربخشی	۶۰.۰	۰۸.۸	۰۰.۶	۰۰.۳۳	۰۰۱.۰	۶۰.۰
	لامبدای ویلکس	۴۱.۰	۰۸.۸	۰۰.۶	۰۰.۳۳	۰۰۱.۰	۶۰.۰
	اثربخشی	۴۷.۱	۰۸.۸	۰۰.۶	۰۰.۳۳	۰۰۱.۰	۶۰.۰
	بزرگترین ریشه روی	۴۷.۱	۰۸.۸	۰۰.۶	۰۰.۳۳	۰۰۱.۰	۶۰.۰

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد با روش تحلیل واریانس چند متغیری، یک اثر معنی‌دار برای عامل گروه «متغیر مستقل» وجود دارد. این اثر نشان می‌دهد که حداقل بین یکی از مولفه‌های مهارت‌های ارتباطی، تعارض زناشویی و حساسیت به طرد زوجین در دو گروه تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی تفاوت معنادار وجود دارد (لامبدای ویلکس = ۵۵/۰، $p > ۰.۰۵$). همچنین آزمون‌های چند متغیری اثرات درون گروهی نیز بیانگر این نکته است

که حداقل بینیکی از مولفه‌های مهارت‌های ارتباطی، تعارض زناشویی و حساسیت به طرد زوجین در ۳ مرحله اندازه‌گیری تفاوت معنادار وجود دارد ($p < 0.05$). در ادامه نتایج آزمون‌های تک‌متغیری در متن تحلیل واریانس مختلط چند متغیری گزارش می‌شود.

جدول ۴. آزمون تحلیل واریانس مختلط نمرات مؤلفه‌های مهارت‌های ارتباطی، تعارض زناشویی و حساسیت به طرد زوجین با معیار گرین‌هاوس گیزر

متغیر	شاخص آماری عوامل	SS	Df	MS	F	Sig	ضریب اینا
مهارت‌های ارتباطی	آزمون (تکرار اندازه‌گیری)	۶۲.۱۳۴۸۴	۳۴.۱	۱.۸۲۴۱۷	۷۶.۵۹	۰۰۱.۰	۶۱.۰
	تعامل آزمون* گروه	۶۲.۱۵۰۸	۳۴.۱	۰.۱۱۱۲۴	۶۹.۶	۰۱.۰	۱۵.۰
	بین گروهی	۲۱.۱۹۶۰	۰۰.۱	۲۱.۱۹۶۰	۷۴.۵	۰۲.۰	۱۳.۰
تعارض زناشویی	آزمون (تکرار اندازه‌گیری)	۴۷.۳۶۳۹	۲۲.۱	۲.۱۴۱۸۱	۶۲.۳۸	۰۰۱.۰	۵۰.۰
	تعامل آزمون* گروه	۸۷.۹۲۵	۲۲.۱	۲۴.۷۶۰	۸۲.۹	۰۰۱.۰	۲۱.۰
	بین گروهی	۱۳.۷۳۰	۰۰.۱	۱۳.۷۳۰	۵۷.۵	۰۲.۰	۱۳.۰
حساسیت به طرد	آزمون (تکرار اندازه‌گیری)	۴۰.۲۴۰۱	۱۶.۱	۲.۵۰۲۴۷	۷۵.۲۴	۰۰۱.۰	۳۹.۰
	تعامل آزمون* گروه	۲۷.۵۶۱	۱۶.۱	۱.۷۱۵۰۳	۷۹.۵	۰۲.۰	۱۳.۰
	بین گروهی	۵۳.۵۹۸	۰۰.۱	۵۳.۵۹۸	۹۰.۷	۰۱.۰	۱۷.۰

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد در رابطه با عامل درون گروهی مقدار F محاسبه شده برای اثر مراحل (پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری) در سطح ۰/۰۵ برای مؤلفه‌های مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد معنادار است ($P < 0.05$). در نتیجه بین میانگین نمرات پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری نمرات مهارت‌های

ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد در مراحل سه گانه پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری تفاوت معنا دار وجود دارد. نتایج آزمون تعقیبی بونفرنی به منظور بررسی تفاوت بین میانگین‌ها در مراحل درمانی محاسبه شد نتایج نشان داد تفاوت بین مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد در مراحل پیش آزمون با پس آزمون، پیش آزمون با پیگیری تفاوت معنی دار وجود دارد. همچنین بین نمرات مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد در مرحله پس آزمون نسبت به مرحله پیگیری تفاوت معنی دار وجود ندارد، بطوری که نمرات مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد در مرحله پیگیری نسبت به مرحله پس آزمون تغییر معنی دار نداشته است.

همچنین با توجه به نتایج جدول ۴ در رابطه با تعامل عوامل مراحل و گروه مقدار F محاسبه شده برای اثر مراحل (پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری) بین دو گروه تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی در سطح ۰/۰۵ برای مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد معنا دار است ($P < 0/05$). در نتیجه بین میانگین نمرات پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد دو گروه تفاوت معنا دار وجود دارد. همچنین میانگین‌های اصلاح شده نشان می‌دهد میزان افزایش این مؤلفه در گروه تحلیل رفتار متقابل به طور معناداری بیشتر از گروه ایماگوتراپی بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

همان طور که مشخص شد، هدف پژوهش حاضر، مقایسه اثربخشی روش‌های تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی بر بهبود مهارت‌های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین شهرستان مسجد سلیمان بود. نتایج پژوهش نشان داد که بین تحلیل رفتار متقابل و روش ایماگوتراپی در بهبود مهارت‌های ارتباطی زوجین تفاوت معناداری وجود دارد؛ نتایج نشان می‌دهد که رویکرد تحلیل رفتار متقابل نسبت به آموزش ایماگوتراپی در بهبود مهارت‌های ارتباطی زوجین اثربخشی بیشتری داشته است.

تاکنون پژوهشی به مقایسه دو رویکرد درمانی در بهبود مهارت‌های ارتباطی نپرداخته است، با این حال این یافته به نوعی در راستای پژوهش‌های اسلاویک، کارلسون و اسپری (۲۰۰۷) و دربانی، فرخ‌زاد و لطفی کاشانی (۱۳۹۷) است. در تبیین نتایج پژوهش می‌توان چنین استنباط نمود که الگوهای ارتباطی ضعیف پیش‌زمینه‌ی تعارض زناشویی است و ارتباط را می‌توان به عنوان معیار معتبری برای تشخیص زوج‌های خوشبخت و ناراضی محسوب کرد، از طرفی باتوجه به حالت کلی این الگوی ارتباطی که برنده-برنده است و هدف آموزه‌ها و روندکلی رویکرد درمانی تحلیل رفتار متقابل نیز رساندن افراد با «من خوبم، تو خوبی» است و همچنین با توجه به این که زوجین در روندگروه درمانی شیوه‌ی برقراری یک ارتباط سالم، آرام و بدون تنش را از طریق برقراری رابطه‌های مکمل و کاهش رابطه‌های متقاطع و پنهانی فرامی‌گیرند، آموزه‌های (TA) به افزایش این الگو کمک می‌کند. یافته‌های دربانی، فرخ‌زاد و لطفی کاشانی (۱۳۹۶) و اسلاویک، کارلسون و اسپری (۲۰۰۷)، نشان دادند که رویکرد تحلیل رفتار متقابل در مقایسه با رویکردهای درمانی دیگر در زمینه حل تعارضات زوجین اثربخش‌تر بوده است که با یافته ما مبنی بر اثربخش بودن رویکرد تحلیل رفتار متقابل نسبت به آموزش ایماگوتراپی در کاهش تعارضات زوجین همسو می‌باشد. همچنین می‌توان چنین گفت که در شیوه تحلیل رفتار متقابل بر لزوم رابطه با دیگران بر اساس واقعیات و نیز در نظر گرفتن افراد به صورت واقعی و منحصر به فردشان و ایجاد نیت‌ها و انگیزه‌های مثبت نسبت به یکدیگر تأکید می‌شود. همچنین مباحث این شیوه آموزشی می‌تواند به اجتناب زوج‌ها از روابط پنهانی و پنهانی نامناسب و استفاده از شیوه‌های ارتباط مکمل، از وقوع واکنش‌های مبتنی بر وضعیت‌های ناسالم زندگی و تعارض جلوگیری نماید (چاپمن^۱، ۲۰۰۷). آموزش ایماگوتراپی در مقایسه با رویکرد تحلیل رفتار متقابل در بهبود حساسیت به طرد زوجین موثرتر بوده است. همچنین، آموزش ایماگوتراپی در مقایسه با

رویکرد تحلیل رفتار متقابل در بهبود حساسیت به طرد زوجین موثرتر است که نتایج یافته‌های منصوریان، خلعتبری، ترخان و همکاران (۱۳۹۷)، رحیمی خوراسگانی (۱۳۹۴)، لوکات و مورو (۲۰۱۸)، فراهانی، دخانی فرد و دلاور (۲۰۱۸)، مورو، هالیمن و لوکات (۲۰۱۶)، این مورد را تأیید می‌کنند. آموزش ایماگوتراپی به نوعی در بهبود مولفه‌هایی که با حساسیت به طرد در ارتباط‌اند، مفید است.

در تبیین نتیجه پژوهش مبنی بر تحلیل رفتار متقابل و روش ایماگوتراپی در کاهش حساسیت به طرد زوجین، می‌توان چنین گفت که زوج‌ها در جریان آموزش تصویرسازی ارتباطی، با تمرین مکالمه آگاهانه (گفتگوی ایماگویی) می‌آموزند که با در میان نهادن مسائل و مشکلات و نگرانی‌های خود با یکدیگر از گیرافتادن در تعاملات منفی، خود را نجات بخشند و تعارضات به وجود آمده در رابطه را حلو فصل نموده و صمیمیت بیشتری را تجربه کنند. هرچه تعامل‌های میان همسران بیشتر باشد و این تعامل‌ها توأم با محبت و همدلی بیشتری باشد، همسران از با هم بودن و رابطه زناشویی، رضایت بیشتری خواهند داشت و کم‌تر احساس طرد و غفلت نسبت به یکدیگر پیدا می‌کند (مارتین و بیلاوسکی^۱، ۲۰۱۱). نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در مقایسه بین اثربخشی دو رویکرد درمانی در بهبود مهارت‌های ارتباطی و کاهش تعارض زوجین رویکرد تحلیل رفتار متقابل و در کاهش حساسیت به طرد زوجین آموزش ایماگوتراپی مفیدتر است. بنابراین متناسب با یافته‌های این پژوهش مشاوران خانواده می‌توانند با استفاده از رویکردهای تحلیل رفتار متقابل و آموزش ایماگوتراپی در جهت بهبود مهارت‌های ارتباطی، کاهش تعارضات و حساسیت به طرد زوجین مراجعه‌کننده اقدام نمایند.

این پژوهش مانند سایر کارهای علمی محدودیت‌هایی مانند محدود بودن نمونه‌های پژوهش به زوجین مراجع‌کننده به مرکز مشاوره شهر مسجد سلیمان، جمع‌آوری قسمت اعظم اطلاعات با پرسشنامه بود، نبودن انگیزه و از طرفی وجود تعداد سوالات زیاد که

1. Martin, T. L. & Bielawski, D. M

کیفیت پاسخگویی را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

ملاحظات اخلاقی پژوهش: تمامی شرکت‌کنندگان برای شرکت در پژوهش رضایت شفاهی خود را اعلام نموده اند و اطمینان لازم در مورد محرمانگی اطلاعات به آن‌ها داده شده است.

سهم نویسندگان: معصومه جلیلی نویسنده مسئول و عهده‌دار مکاتبات این مقاله می‌باشد.

حمایت مالی: نویسندگان این مقاله اعلام می‌دارند که هیچ منافع تجاری در این راستا وجود ندارد و نویسندگان در قبال ارائه این اثروجهی دریافت ننموده‌اند.

تعارض منافع: نگارنده‌گان مقاله اعلام می‌دارند که در رابطه با انتشار مقاله ارائه شده به طور کامل از اخلاق نشر، از جمله پرهیز از سرقت ادبی، سوء رفتار، جعل داده‌ها و یا ارسال و انتشار دوگانه، پرهیز نموده‌اند.

قدردانی: بدین وسیله از تمامی کسانی که ما را در اجرای این پژوهش یاری نمودند، کمال تشکر و قدردانی می‌نماییم.

منابع

- امینی، ر. (۱۳۹۴). مقایسه تعارض زناشویی در ساختار توزیع قدرت در خانواده. *فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، ۱۱ (۳۲)، ۴۱-۵۲.
- رحیمی خوراسگانی، ف. (۱۳۹۳). بررسی اثربخشی آموزش ایماگوتراپی بر میزان عشق ورزی و صمیمیت زوجین شهر اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد.
- دربانی، س.ع؛ فرخزاد، پ؛ لطفی کاشانی، ف. (۱۳۹۸). اثربخشی تحلیل رفتار متقابل در مقایسه با خانواده درمانی راهبردی کوتاه مدت بر تعارض‌های کلامی، غفلت و سوء رفتار زوج‌ها. *مجله روان‌شناسی کاربردی*، ۱۳ (۵۱)، ۳۴۷-۳۷۰.
- دانشمند گل‌آینه، م؛ احتشام زاده، پ. (۱۳۹۷). اثربخشی تحلیل رفتار متقابل بر رضایت زناشویی افراد دارای اختلاف زناشویی. *مجله زن و مطالعات خانواده*، ۱۱ (۴۱)، ۷۳-۸۴.
- خوشکام، س. (۱۳۹۱). مقایسه اثربخشی زوج درمانی دلبستگی روایتی با زوج درمانی مبتنی بر طرحواره درمانی بر سیر تغییر سطح اضطراب دلبستگی و حساسیت به طرد در زنان متأهل در شهر تهران. پایان نامه

روان شناسی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه اصفهان.
 فاطمی، م؛ کربلایی، ا و کاکاوند، ع. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر آموزش تصویرسازی ارتباطی (ایماگوتراپی) بر صمیمیت زناشویی زوج ها. *دانش و پژوهش در روان شناسی کاربردی*، ۱ (۱۷)، ۵۹-۵۱.
 فتوحی بناب، س. (۱۳۹۷). مقایسه اثربخشی زوج درمانی مبتنی بر فرهایجان با زوج درمانی روایتی بر سازگاری و دلزدگی زناشویی زوجین متعارض. پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد رشته روان شناسی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی محقق اردبیلی.
 صدیقی، س؛ مک وند حسینی، ش و قنبری هاشم آبادی، ب. (۱۳۹۵). اثربخشی گروه درمانی تحلیل رفتار متقابل بر بهبود الگوهای ارتباطی زوجین. *نشریه دانش و پژوهش در روان شناسی کاربردی*، ۱۷ (۳)، ۴۴-۳۶.
 صفی پوریانی، ش؛ قدمی، ا؛ خاکپور، س؛ سودانی، م و مهرآفرید، م. (۱۳۹۵). تاثیر مشاوره گروهی با روش درمان بین فردی بر کاهش دلزدگی زناشویی زنان متقاضی طلاق. *نشریه آموزش پرستاری*، ۵ (۱)، ۱۱-۱.
 منصوریان، ج؛ خلعتبری، ج؛ ترخان، م؛ قربان شیروی، ش و زریخش، م. (۱۳۹۷). مقایسه اثربخشی ایماگوتراپی و زوج درمانی هیجان مدار بر بهزیستی روان شناختی زوجین ناسازگار و درگیر خیانت. *مجله دانشکده پزشکی مشهد*، ۶۱ (۱-۶)، ۱۹۲-۱۸۲.
 نصوحی، م؛ ذاکری، م. (۱۳۹۶). نقش درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر بهبود حساسیت به طرد در روابط زناشویی زوجین. اولین همایش ملی علوم رفتاری و اسلامی.

Blanchard, V. (2008). Does marriage and relationship education improve couples 'communication? A metaanalytic study. Unpublished MA Thesis.
 Ciucur, D., Pirvut, A. (2011). The effects of a transactional analysis training program on happiness and quality of life in married people. *Procedia Soc Behav Sci*, 667-71.
 DeLongis, A., Zwicker, A. (2017). Marital satisfaction and divorce in couples in stepfamilies. *Current Opinion in Psychology*, 13 (11), 158-161.
 Fowers, B., (2013). The limits of a technical concept of a good marriage: Exploring the role of virtue in communication skills. *Journal of Marital and Family Therapy*, 27 (3), 327- 340.
 Gehlert, N.C., Schmidt, C.D., Giegerich, V., Luquet, W. (2017). Randomized Controlled Trial of Imago Relationship Therapy: Exploring Statistical and Clinical Significance. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 16 (3), 188-209.
 Hendrix, H. (2013). Making marriage simple: Ten truths for changing the relationship you have into the one you want. New York NY: Crown publishing.
 Moore, PM., Rivera Mercado, S., Grez Artigues, M., Lawrie, TA. (2018). Communication skills training for healthcare professionals working with people who have cancer. *Cochrane Database Syst Rev*. 8 (7), CD003751.
 Muro, L., Holliman, R., Luquet, W. (2016). Imago Relationship Therapy and Accurate Empathy Development. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 15 (3), 232-246.

- Martin, T. L., & Bielawski, D. M. (2011). What is the African American's Experience Following Imago education? *Journal of Humanistic Psychology*, 51 (2), 216- 228.
- Johnsson, R. (2011). Transactional analysis psychotherapy: Three Methods Describing a Transactional Analysis Group Therapy [Doctoral dissertation]. Department of Psychology, Lund University; 5-75.
- Slavik, S., Carlson, H., Sperry, L. (2007). Adlerian marital therapy with the passive aggressive partner, *American Journal of Family Therapy*, 20 (1), 25-35.
- Schmidt, N., Glymour, M., Osypuk, T. L. (2017). Housing mobility and adolescent mental health: The role of substance use, social networks, and family mental health in the moving to opportunity study. *SSM - Population Health*, 3 (14), 318-325.
- Schmidt, C. D., & Gelhert, N. C. (2017). Couples therapy and empathy: An evaluation of the impact of imago relationship therapy on partner empathy levels. *The Family Journal*, 25 (1), 23-30.

